

**Al·locució de Salvador Giner, president de l'Institut d'Estudis Catalans
a la Cambra Oficial de Comerç Indústria i Navegació de Barcelona,
amb motiu del *Dia de la Cambra*
Barcelona, 17 d'octubre de 2007**

L'ESPERIT D'EMPRESA AL SEGLE XXI

Senyores i senyors,

En nom de l'Institut d'Estudis Catalans, la nostra acadèmia de les ciències i les humanitats, em plau molt rebre la placa que la Cambra de Comerç ens atorga en commemoració del seu primer segle d'existència. L'Institut fou fundat el 1907 gràcies a l'empenta i la iniciativa del president de la Diputació de Barcelona, Enric Prat de la Riba, amb el suport d'un petit grup de savis patriotes. Pretenien, amb recursos prou modestos, instaurar una corporació acadèmica que fos capaç de dotar el país de les eines de recerca suficients per al conreu de la ciència i de les disciplines humanístiques —és a dir, la història, l'arqueologia, etc.—, així com per a prendre cura de la llengua catalana amb el rigor que la filologia i la lexicografia modernes exigien.

No és ara ni el lloc ni el moment de resumir, ni tan sols breument, la notable i sovint atzarosa història de l'Institut. Precisament aquestes setmanes es pot visitar una esplèndida exposició que relata la història i el present de l'Institut i, alhora, indica quin és el camí que hem de seguir en l'esdevenidor. Us convido molt cordialment a visitar-la a l'esplèndid palau que ens allotja, al carrer del Carme de Barcelona

M'heu demanat que us presenti unes breus reflexions sobre un tema lliurement triat. Empès un xic per l'ocasió que celebrem, la creació de l'Institut, he pensat que podria dedicar uns mots a l'esperit empresarial. Fou aquest, i no pas cap altre, el que també inspirava la generació fundacional de l'Institut, que volia instaurar el marc institucional necessari per a la modernització de Catalunya, amb austeritat i eficàcia, fugint de tota inflació burocràtica i tota tasca ineficient, dos principis que fan prosperar les empreses i que, si són violats, les duen a la ruïna.

L'empresa, tant la comercial com la industrial, és un dels invents més cabdals de la civilització moderna. Hi ha nombrosos precedents en l'antiguitat i també en civilitzacions diferents de la nostra, però l'empresa és filla de l'occidental, i ha canviat, senzillament, el món. El descobriment català de la banca —la *taula de canvi*— i l'invent llombard —milanès— del llibre de doble entrada, la comptabilitat moderna, obriren el camí, que aviat s'estengué per tot arreu, i feren possible una xarxa empresarial europea i avui finalment mundial.

El món dels segles XIX i XX fou en gran part el de les empreses, les unitats bàsiques de l'economia capitalista. Amb una capacitat d'innovació constant, les empreses i els empresaris canviaren l'estructura econòmica i social a tot arreu. Les fortes disfuncions del capitalisme, l'imperialisme i el militarisme de molts estats hegemònics, però, van introduir una dinàmica, prou coneguda de tothom, que dugué el món a diverses guerres, i dues de mundials de terribles proporcions. Al bell mig d'aquest procés, dues gran doctrines van predir l'ensorrament i la desaparició de l'empresa. En efecte, tant el liberalisme com el socialisme doctrinaris predeien la fi de l'ordre empresarial. Tothom assumeix

que la doctrina socialista clàssica, amb la predicció de l'ensorrament capitalista i la substitució per l'empresa pública nacionalitzada, anunciava la mort de la iniciativa privada i de les empreses capitalistes autònomes. Però no tothom recorda les prediccions de grans economistes amics del capitalisme que lamentaven l'aparició de grans trusts i càrtels i de potents macroempreses que acabarien ofegant l'empresariat, així com les empreses mitjanes i petites.

Totes dues doctrines anaven errades. L'aparició de grans macroempreses i la consolidació de multinacionals de tota mena avui en dia no han eliminat —i, goso dir, ni tan sols soscavat— l'esperit empresarial ni la capacitat de multiplicació i constitució d'empreses. Des de la Vall del Silici, a Califòrnia, fins a Xangai, a la costa xinesa del Pacífic, la proliferació d'empreses és constant. El secret d'aquest fenomen és que la distinció entre el capitalista i l'empresari s'ha mantingut. El primer és un inversor que vol ingressos i beneficis, sovint sense fer res. Des del petit inversor en borsa fins al gran banquer, el capitalista no assumeix el risc, sinó que l'evita i especula per a evitar-lo. Ni tan sols el que anomenem *capital de risc* n'és realment una excepció. L'empresari, en canvi, viu del risc, de la innovació, de la inversió calculada, però sempre penetrant en territoris desconeguts.

Els capitalistes i els empresaris es necessiten mútuament, i sovint són la mateixa persona, però sobretot és el segon qui fa rutllar el món. Encara que no sigui l'únic que el fa rutllar, una societat decent —ja no parlo d'una societat igualitària, sinó simplement d'una societat habitable i decent— ha de posseir un sector públic que posi a l'abast de tothom un sistema educatiu, un de salut i un altre de serveis socials que redistribueixin oportunitats, i creïn llibertat. Que permetin que els infants de les classes menys privilegiades puguin entrar en igualtat de condicions en la concurrència universal d'una societat lliure. Una societat, senyores i senyors, que permeti als joves que ho vulguin entrar en l'aventura empresarial. Per això, algunes institucions públiques, de profund esperit de servei a la cosa pública, han llançat iniciatives d'estímul de l'esperit empresarial, amb diners públics que després els són retornats. Tot això indica que una mentalitat madura, guiada per un sentit de responsabilitat i allunyada de tot dogmatisme d'una banda o d'una altra, comença a prevaler per a la utilitat de tothom.

Estic segur, senyores i senyors, que, com a representants del bo i millor de la societat civil catalana, heu comprès perfectament la importància d'aquesta dinàmica de la modernitat avançada, tan essencial per a la prosperitat d'un país com el nostre. Des de fa molts segles, d'ençà que els nostres empresaris es llançaren a la conquesta comercial, mercantil i agosarada de la Mediterrània fins que fundaren la primera revolució industrial de l'Europa meridional, a la ribera de la nostra mar, fins avui, que entrem de ple i sense temença en un procés de mundialització econòmica, els empresaris catalans han sabut ésser dignes del seu poble. Us desitjo molta sort. I bona feina. És la bona feina que du a la bona sort.